

De 'bruisfactor' van het CDA

Spektakel is niet mijn eerste associatie bij het begrip christendemocratie. De beweging heeft zich georganiseerd rond beproefde beginselen, vindt haar kiezers in het rustigere deel van de bevolking en was jarenlang een hoeksteen in het pacificerende Nederlandse politieke klimaat. 'Jong, snel, wild' is een ander marktsegment. En als zich in christendemocratische kring een keer spektakel voordoet, is dat meestal per ongeluk. Toch moeten we eens wat doen aan onze 'bruisfactor'.

Een tijdje geleden, in mei 1995, bespraken we op een symposium de christendemocratie als 'beweging van de toekomst'. Elke organisatie heeft onrust nodig om in beweging te komen. Onder druk wordt alles vloeibaar. Sinds begin 1994 is er onrust genoeg: electoraal (20 zetels verlies), democratisch (ledenverlies door overlijden) en door secularisatie (de slechte prognoses van het Sociaal en Cultureel Planbureau voor kerken betekenen iets voor de christendemocratie). Zorgwekkend is onze positie bij het electoraat van de toekomst. De christendemocratie heeft de aansluiting met jongeren verloren. In het bijzonder kritische en onafhankelijk denkende jongeren, de smaakmakers,

zijn we kwijt.

Het beeld dat het CDA oproept is daar niet vreemd aan. Als wij metaforen gebruiken, zijn het steevast nautische ('koers', 'tegenwind', 'zwaar weer') en agrarische ('ploegen', 'zaaien', 'oogsten'). Beelden die soms rechtstreeks uit de statenbijbel komen (en dus al bestonden in 1618). Hoeveel procent van de beroepsbevolking werkt eigenlijk nog in de landbouw of visserij? Natuurlijk: onze traditie is 2000 jaar oud, maar dat hoeven we toch niet steeds te laten merken. Wie hielp trouwens het kwalijke misverstand in de wereld dat het CDA onder 'gezin' een gehuwd echtpaar met kinderen zou verstaan? Vermoedelijk wij zelf door de keuze van onze voorbeelden.

Slak die afremt voor de bocht

Het gaat niet alleen om taal, maar ook om thema's. Nog maar weinig mensen lopen warm voor politieke partijen. Andere partijen dragen referenda, volksinitiatieven en gekozen burgemeesters aan als pogingen tot verbetering. Het CDA grossiert slechts in bezwaren. En wat voor beeld roept dat op? Een slak die afremt voor de bocht! Zijn wij dan zo tevreden met de gang van zaken? Ook onze terechte liefde voor het 'maatschappelijke middenveld' kan bijdragen tot ons verkalk-

Mr. drs. F.J. Paas

te beeld. We hebben het particulier initiatief onaantastbaar verklaard, ongeacht de geleverde prestaties. Zo dragen we zelf bij aan de schijn dat 'paars' nodig is om versterkte structuren aan te pakken. Eindelijk is er ruimte voor nieuwe ideeën!

Hoe reageert het CDA op ontwikkelingen in de arbeidsmarkt? Het accent is verschoven van 'werknemers', met een vaste baan, een vaste baas en een welvaartsvast pensioen naar een 'netwerkende' arbeidsmarkt, die aan elkaar hangt van *free-lance* en tijdelijk werk. Hoewel nog maar een klein deel van de inkomens van jongeren wordt gegeneereerd in *full timebanen*, is de 'baan' nog steeds het referentiekader voor onze politici. Sluit het CDA aan bij de realiteit van jongeren?

Of bij de leefwereld van jongeren? De steden zijn het brandpunt van maatschappelijke ontwikkelingen. Veel jongeren wonen in steden. Maar steden houden niet van het CDA. Dat blijkt uit de schaarse stedelijke CDA-raadszetsels. Houden wij wel van steden? Uit welke wapenfeiten blijkt dat? Wie de aansluiting met de stad verliest, zet zijn eigen toekomst onder druk.

Confrontatie met de toekomst

Soms is de themakeuze van het CDA verrassend eigentijds. Het symposium waaraan een groot deel van dit nummer is gewijd, laat zien dat binnen de christen-democratie wordt nagedacht over de rol van de politiek in een door informatietechnologie sterk veranderende samenleving. Ook de aanzet tot een strategisch beraad onder de wat stoffige titel 'Nieuwe wegen, vaste waarden' behandelt de centrale thema's in de toekomst. De toon, het taalgebruik en de gekozen voorbeelden zijn behoorlijk

actueel. Dat het rapport nergens expliciet op de positie van jongeren ingaat, zal ik door de vingers zien, wanneer we maar energie blijven steken in een frisse en eigenzinnige presentatie van ons denkwerk.

Een 'beweging van de toekomst' bruist. Wij vinden dat de christen-democratie oplossingen kan bieden voor actuele problemen. Op 3 februari 1996 gaat een nieuwe generatie christen-democraten in Nijmegen de 'Confrontatie met de toekomst' aan. Welke toekomst is weggelegd voor de christen-democratie? Hoe gaan we om met nieuwe ontwikkelingen? Manifesteren we ons als de partij van opa's denkbeelden? Of laten we met aansprekende thema's en een onorthodoxe benadering zien wat de christen-democratie in onze tijd heeft te bieden? Ik hoop het laatste. Van een beetje 'bruis' hoeven de erfopvolgers van de 'antithese' niet onrustig te worden, lijkt me. ▶

Mr. drs. J.F. Paas

In de column geven de leden van de redactie hun persoonlijke opvattingen weer. Zij hopen daarmee een aanzet te geven voor reflectie of debat.